

- suchasnoi ukrainskoi literatury. K.: Vyd. dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 2008. 70 s.
6. Tokman H.L. Metodyka vykladannia ukrainskoi literatury v starshii shkoli: ekzystentsialno-dialohichna kontsepsiia. - K.: Milenium, 2002. 320 s.
 7. Samchuk U. Na bilomu koni. Spomyny i vrazhennia. Vinnipeh: Vydanniatovarystva «Volyn», 1972. 251 s. Samchuk U. Plianela Di-Pi [Tekst]: Notatky u lysty. Vinnipeh: Nakladom tovarystva «Volyn», 1979. 355s.
 8. Cherkashyna T. Ukrainska memuarно-avtobiohrafichna proza XX st.: zhanrova struktura ta ideino-khudozhnia evoliutsiia: avtoref. dys.... d-rafilol. nauk: spets. 10.01.01. K.: Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka. 2015. 36 s.

УДК 373.5.016:821.161.2

Н.В.Зубик

DOI 10.25128/2617-3427 20.52.13

Використання онлайн-ресурсів на уроках літератури рідного краю під час вивчення першого розділу трилогії У. Самчука «Волинь»

У статті висвітлено питання практичного використання інтерактивних онлайн-платформ як одного з ефективних інноваційних інструментів формування компетентностей особистості на уроках літератури рідного краю під час вивчення творчості У. Самчука. Запропоновано декілька онлайн-ресурсів як найбільш методично вдалих під час опрацювання першого розділу роману «Волинь», розглянуто варіантність їх застосування. Такі форми роботи сприяють усебічному формуванню обдарованої особистості, розвитку творчого мислення школярів, цифрових умінь і навичок – тих ключових компетентностей, які необхідні здобувачеві освіти у XXI столітті.

Ключові слова: У. Самчук, OneNote, Jigsaw Planet, Learning Apps, Kahoot, Padlet, WordArt, QR, Story Jumper.

Zubyk N. V. The use of online-resources in the lessons of Literature of the native land during the study of the first section of the "Volyn" trilogy by U. Samchuk

The article deals with the issues of practical use of interactive online platforms as one of the effective innovative tools of forming the students competences in the lessons of Literature of the native land. Several online resources have been suggested as the most methodologically successful tools during the study of the first section of the novel "Volyn" by U. Samchuk and the possibility of their application is considered in the article. Such forms of work contribute to the comprehensive formation of gifted students, the development of creative thinking of students and digital skills - those key competences required for a future educator in the 21st century.

Key words: *U. Samchuk, OneNote, Jigsaw Planet, Learning Apps, Kahoot, Padlet, WordArt, QR, Story Jumper.*

Постановка наукової проблеми, її значення та аналіз досліджень. Чільне місце в українській і світовій літературі посідає Улас Самчук – один із найвизначніших художників слова, український Гомер ХХ століття. На Батьківщині письменник був прижиттєво заборонений і лише нещодавно відкритий читачеві, особливо юному.

Однак недовго школярі мали змогу вивчати доробок митця, адже без об'єктивних на те причин з обов'язкової програми вилучено тексти автора. Для осягнення генія Уласа Самчука залишилися тільки уроки літератури рідного краю. Так, у 6 класі розглядаємо творчість письменника крізь призму аналізу першого розділу першої частини «Куди тече та річка» роману-трилогії «Волинь».

До питання аналізу творчості митця та вивчення в загальноосвітніх закладах, методики викладання теми зверталися літературознавці й педагоги: С. Бородіца, Л. Вашків, Р. Гром'як, Т. Діхтярук, С. Пінчук, В. Шевчук, А. Фасоля та ін.

На сучасному уроці словесності поруч із традиційними методами навчання, що мають вічну й беззаперечну перевагу, варто послуговуватися й інноваційними, які допоможуть не просто йти в ногу з часом, зуміють не тільки привернути увагу школярів до предмета, а й шляхом використання яких сформувати ключові компетентності здобувача освіти ХХІ століття.

Узагалі знаходимо небагато суттєвих розвідок щодо питання використання онлайн-ресурсів на уроках словесності. Варто відзначити праці І. Іванова, Н. Керносенко, Г. Корицької, Н. Шеденко. Однак сьогодні, у час стрімкого розвитку суспільства й глобальної діджиталізації, бракує розробок чи рекомендацій щодо застосування інтернет-платформ під час вивчення творчості Уласа Самчука.

Мета статті – обґрунтувати використання низки онлайн-ресурсів як можливих форм роботи на сучасному уроці під час вивчення першого розділу роману-трилогії «Волинь» У. Самчука.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. З упевненістю можна стверджувати, що інтерактивні онлайн-платформи на уроках словесності створюють умови для розвитку в учнів умінь та навичок, необхідних для життя, при цьому формують інформаційну, полікультурну, комунікативну й соціальну компетентності.

Уроки літератури рідного краю – це той плацдарм, де частіше й багатогранно можна застосовувати онлайн-технології. Якщо звичайні завдання учні інколи не зовсім охоче виконують, то робота в мережі Інтернет захоплює учнів: діти у своїй звичній атмосфері онлайн розкриваються по-новому, при цьому працюють креативно, заглиблюючись в аналіз твору.

Звичайно, для використання інноваційних інтернет-програм на уроках потрібна відповідна матеріально-технічна база, креативні учні та й сам освітній заклад, який мотивує педагога.

Заліщицька державна гімназія вже декілька років поспіль визнана Показовою школою Майкрософт і має офіційний статус Microsoft Showcase School.

Використання хмарних сервісів – це безліч можливостей для словесника, перш за все – технологія співпраці. У навчальний і позаурочний час учителі й учні мають можливість працювати на офіційній безпечній онлайн-платформі **Office 365**, що пропонує надзвичайно

Рис. 1. На фото екрана відображено фрагмент сторінки блокнота OneNote, де учні отримали випереджувальне завдання

Ще один вид випереджувальної роботи або безпосередньо на уроці є диференційовані завдання, які також публікуються онлайн, зберігаються на окремих сторінках блокнота, таким чином, їх може бачити лише вчитель та учень. Наприклад, під час аналізу першого розділу книги «Куди тече та річка» школярам може бути запропоновано попрацювати індивідуально чи в групах: проаналізувати мову твору, опублікувати на сторінці фразеологізми, діалектизми, тропи, зафіксовані в тексті, або загалом сформулювати паспорт літературного твору тощо.

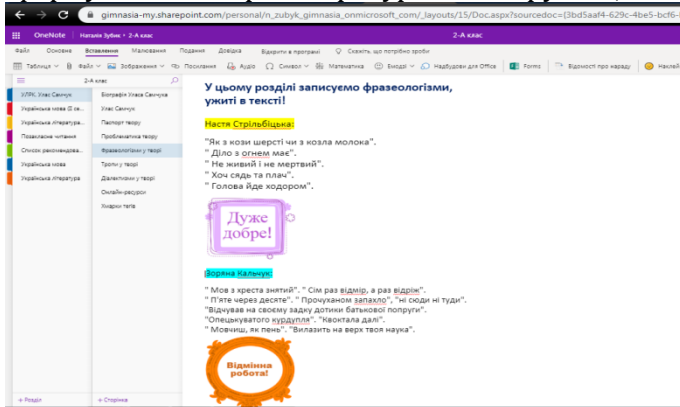

Рис. 2. Робота з текстом («Фразеологізми в 1-му розділі твору «Куди тече та річка»)

Як зазначає Н. Керносенко, у OneNote «розкриваються нові можливості роботи з обдарованими дітьми» [2, с. 127]. До речі, на спеціально відведеній сторінці вчитель може також розмістити олімпіадні й конкурсні завдання чи матеріали для додаткового опрацювання, які школяр вивчає, а педагог має змогу зразу ж перевірити.

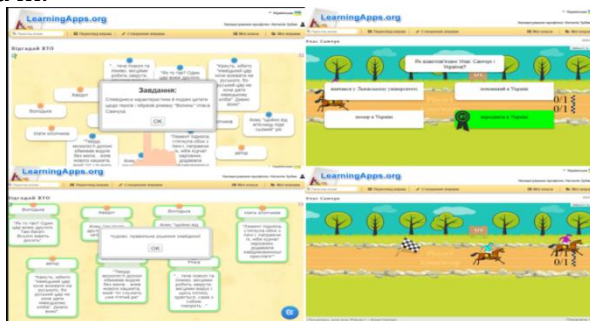
Крім платформи Office 365, Інтернет рясніє багатогранністю ресурсів: сайтів, програм, мобільних додатків, які прекрасно доповнюють навчальний процес.

На уроках словеснику доречно послуговуватися онлайн-пазлами **Jigsaw Planet**, які дуже швидко

генеруються. Наприклад, даючи завдання до уроку літератури рідного краю щодо вивчення першого розділу трилогії «Волинь» У. Самчука, пропоную за дві хвилини до кінця заняття скласти пазл-картинку¹, де відображено портрет письменника й назву твору, який потрібно прочитати. На картинці-пазлі можна відобразити що-завгодно: світлину автора, попередньо створений кроссенс, асоціативний куц, теоретичний блок уроку тощо.

Ще однією цікавою онлайн-платформою, яку доречно використовувати в процесі викладання уроків словесності, є **Learning Apps**.

Інтернет-сервіс мультимедійних дидактичних вправ пропонує широкий спектр шаблонів завдань-ігор: знайти пару, класифікація, числа пряма, просте упорядкування, вікторини, заповнення пропусків, кросворд, пазл, перший мільйон, аудіо- та відеоконтент, вгадати чи знайти слова, «скачки» та багато інших. До завдання можна додати картинки, відео- та аудіозаписи. Так, на уроці вивчення твору У. Самчука «Куди тече та річка» пропоную такі форми: класифікувати цитати-характеристики відповідно до головних героїв / образів, зіграти у гру «скачки» шляхом відповіді на запитання, розв'язати інтерактивний кросворд, знайти пару: слова-характеристики щодо образів Володька й Хведота та ін.

¹ Ознайомитися зі створеними пазлами можна за покликаннями:

<https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=27fbfef79a6f>

<https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=18f6c268160d>

Рис. 3. Інтерактивні вправи Learning Apps² «Відгадай хто» та «скачки»

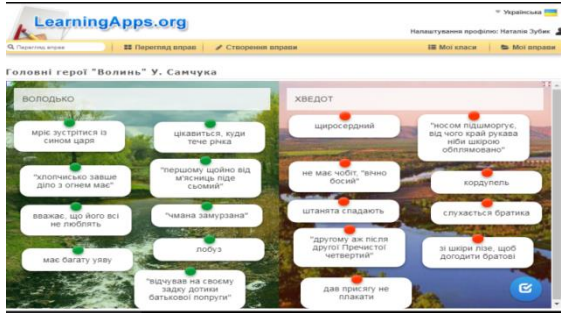

Рис. 4. Інтерактивна вправа «Головні герої твору У. Самчука»³

Однією з найбільш улюблених онлайн-ігор учнів є **Kahoot!** Мобільний додаток дає змогу створювати інтерактивні навчальні ігри, вікторини, обговорення, опитування, що складаються з низки запитань з кількома варіантами відповідей. Участь у таких іграх сприяє спілкуванню та співпраці в колективі, підвищує рівень обізнаності в інформаційно-комунікаційних технологіях, стимулює критичне мислення. Сервіс пропонує декілька форм гри.

На гру Quiz зазвичай відводжу час наприкінці уроку, на етапі релаксації. Учні з величезним інтересом виконують це завдання, адже мають можливість між собою позмагатися, бадьора стильова музика програми створює в класі невимушену атмосферу, і, знову ж таки, діти можуть нарешті скористатися своїми улюбленими гаджетами, але вже з навчальною метою.

² Переглянути інтерактивну вправу загалом можна за покликанням: <https://learningapps.org/display?v=p6qh67ux220>

³ Повністю переглянути онлайн-гру можна за покликанням: <https://learningapps.org/display?v=prh9nsbut20>

Рис. 5. Приклад інтерактивної гри під час вивчення творчості У. Самчука⁴

Випереджувальне завдання щодо характеристики образів/героїв твору можна розробляти на інтерактивній онлайн-дошці **Padlet**. Науковці доводять, що найкраще сприймається інформація, підтверджена візуалізацією. Шеденко Н. зауважує: «Це розвиває дитячу творчість, уміння критично мислити, навчає школярів здобувати інформацію з різних джерел, легше її засвоювати й оцінювати, формувати необхідні життєві компетенції» [7, с. 109].

Наприклад, на уроці літератури рідного краю пропоную такий вид роботи: «Прочитавши 1-ий розділ роману «Волинь» У. Самчука, визначте й опублікуйте цитати з тексту, які найбільш вдало характеризують образи». Під час запропонованої роботи на інтерактивній онлайн-платформі учні мають звернути увагу на портретну характеристику персонажів, що є обов'язковим видом роботи з художнім твором. Л. Вашків, аналізуючи засоби розкриття дитячої психології в романі У. Самчука «Куди тече та річка», зазначає: «... через портрет у дитячому сприйманні автор з'ясовує дитяче бачення світу» [1, с. 30].

⁴ <https://create.kahoot.it/details/caec9dd1-d158-4c96-a7e6-5405626ea2bc>

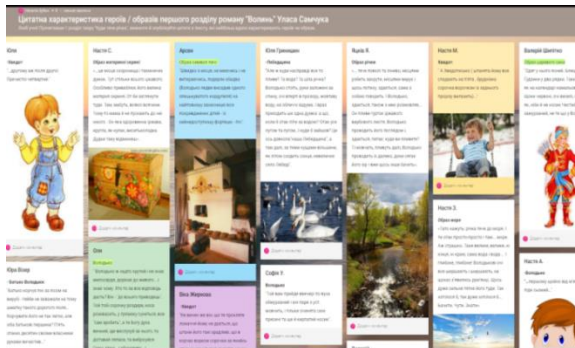

Рис. 6. Створення онлайн-дошки Padlet із характеристиками образів роману «Волинь» У. Самчука⁵

Свої дописи на онлайн-платформі учні мають змогу доповнити світлинами чи асоціативними картинками, аудіо-чи відеозаписами.

Варто доповнити, що запропонований сервіс доречно використовувати і для візуалізації етапів перебігу уроку, і для розгляду життєвого шляху митця, і для аналізу теорії літератури тощо.

У процесі характеристики образів роману зручно й цікаво створювати хмари тегів/слів. Для цього пропоную онлайн-ресурс **WordArt**⁶. Хмара слів (хмара тегів, або зважений список) – це відтворення списку слів, категорій, міток чи ярликів на єдиному спільному зображенні. За допомогою хмар слів можна візуалізувати будь-які поняття з теми. На уроці опрацювання першого розділу роману Уласа Самчука «Волинь» пропоную учням візуалізувати характеристику головних героїв твору. Програма дозволяє підібрати різноманітні асоціативні малюнки, які відображатимуть слова.

⁵ Повністю переглянути характеристики образів твору можна за покликанням: https://ru.padlet.com/n_zubyk/8wmdsjr759mq

⁶ <https://wordart.com/>

Рис. 9. QR- код дає покликання на онлайн-дошку падлет, на якій учні публікували цитати

Ще одна онлайн-платформа, яка доречна на уроці словесності щодо будь-якої теми, – **Story Jumper**. Ресурс дає змогу створити власну книгу і поділитися нею з друзями. Укладати книги в даному сервісі легко: можна використовувати велику колекцію фонів, героїв, різних інструментів для оформлення. Також платформа дозволяє озвучувати сторінки, додавати музику. До речі, програма сама генерує до кожної книги QR-код. Готову книжечку можна придбати, а також роздрукувати.

Наприклад, на уроці літератури рідного краю під час вивчення першого розділу «Куди тече та річка» У. Самчука запропонувала учням за бажанням виконати додаткове творче домашнє завдання: написати міні-книгу як короткий переказ сюжету твору.

For a limited time, read and buy this book at:

storyjumper.com/go/qexwgcsyvdk5

Рис. 10. Титульна сторінка віртуальної книги, створеної в Story Jumper⁷

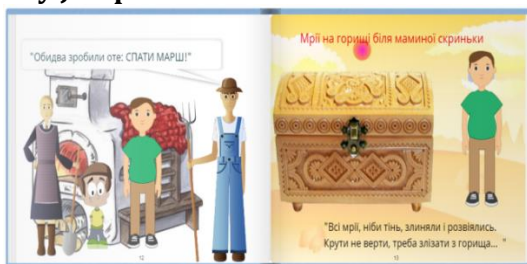

Рис. 11. Одна зі сторінок віртуальної книги, створеної в Story Jumper

Висновки. Звичайно, можливості Інтернету невичерпні. У статті звернено увагу лише на декілька онлайн-ресурсів, які запропоновано як найбільш вдалі для використання на уроках літератури рідного краю під час вивчення першого розділу роману-трилогії «Волинь» У. Самчука. Власне, такі види роботи сприяють усебічному формуванню обдарованої особистості, розвитку творчого мислення школярів, цифрових умінь і навичок – тих ключових компетентностей, які необхідні здобувачеві освіти у XXI столітті.

Джерела та література:

1. Вашків Л. Засоби розкриття дитячої психології у романі Уласа Самчука «Куди тече та річка». *Наукові записки ТДПУ імені В. Гнатюка. Сер.: Літературознавство.* Тернопіль, 2000. Вип. 1(6). С. 28–35.
2. Керносенко Н. В. Використання OneNote Class на уроках української мови та літератури. *Досвід учителів України з використання хмарних сервісів у системі загальної середньої освіти: збірник наукових праць / за заг. ред. С. Г. Литвинової.* К.: Компринт, 2016. С. 127–133.
3. Коряцька Г. Сучасний урок української мови в умовах розвитку хмаро орієнтованих технологій. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах.* 2015. №4. С. 33–39.

⁷ Віртуальну книгу можна переглянути за покликанням:

<https://www.storyjumper.com/book/index/79196935/5e54eafc60417#>

4. Література рідного краю. 5–11 класи: хрестоматія. Тернопіль: Мандрівець, 2011. С. 145–162.
5. Самчук У. Волинь: Роман у трьох частинах. Том I. К.: Дніпро, 1993. 574 с.
6. Фасоля А. М. Великий учитель свого народу. Вивчення творчості Уласа Самчука в середній школі: Посібник для вчителя, учнів, студентів. Тернопіль, 2000. 96 с.
7. Шеденко Н. В. Топ-10 сучасних форм роботи з використанням гаджетів на уроках української літератури. *Створення інформаційно-освітнього середовища сучасного закладу освіти України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 15 березня 2019 року)*. Суми, 2019. С. 108–111.

References:

1. Vashkiv L. Zasoby rozkryttia dytiachoi psykholohii u romani Ulasa Samchuka «Kudy teche ta richka». Naukovi zapysky TDPU imeni V. Hnatiuka. Ser.: Literaturoznavstvo. Ternopil, 2000. Vyp. 1(6). S. 28–35.

2. Kernosenko N. V. Vykorystannia OneNote Class na urokakh ukrainskoi movy ta literatury. Dosvid uchyteliv Ukrainy z vykorystannia khmarnykh servisiv u systemi zahalnoi serednoi osvity: zbirnyk naukovykh prats / za zah. red. S. H. Lytvynovoi. K.: Kompyrnt, 2016. S. 127–133.

3. Koriatska H. Suchasnyi urok ukrainskoi movy v umovakh rozvytku khmaro oriientovanykh tekhnolohii. Informatyka ta informatsiini tekhnolohii v navchalnykh zakladakh. 2015. #4. S. 33–39.

4. Literatura ridnoho kraiu. 5–11 klasy: khrestomatiia. Ternopil: Mandrivets, 2011. S. 145–162.

5. Samchuk U. Volyn: Roman u trokh chastynakh. Tom I. K.: Dnipro, 1993. 574 s.

6. Fasolia A. M. Velykyi uchytel svoho narodu. Vyvchennia tvorchosti Ulasa Samchuka v serednii shkoli: Posibnyk lia vchytelia, uchniv, studentiv. Ternopil, 2000. 96 s.

7. Shedenko N. V. Top-10 suchasnykh form roboty z vykorystanniam gadzhetiv na urokakh ukrainskoi literatury. Stvorennia informatsiino-osvitnoho seredovyshcha suchasnoho zakladu osvity Ukrainy: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kyiv, 15 bereznia 2019 roku). Sumy, 2019. S. 108–111.

Зубык Н. В. Использование онлайн-ресурсов на уроках литературы родного края во время изучения первого раздела трилогии У. Самчука «Вольны»

В статье освещается вопрос практического использования интерактивных онлайн-платформ как одного из эффективных инновационных инструментов в формировании компетентностей личности на уроках литературы родного края во время изучения творчества У. Самчука. Предложено несколько онлайн-ресурсов как наиболее методически удачных во время анализа первого раздела романа «Вольны», рассмотрено вариантность их использования. Такие формы работы способствуют всестороннему формированию одарённой личности, развитию творческого мышления школьников, цифровых умений и навыков – тех ключевых компетентностей, которые необходимы образованному человеку XXI века.

Ключевые слова: *У. Самчук, OneNote, Jigsaw Planet, Learning Apps, Kahoot, Padlet, WordArt, QR, Story Jumper.*

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТУ

УДК 811.161.2

Ірина Бабій

к. філол. наук, доцент, (м.Тернопіль)

DOI 10.25128/2617-3427 20.52.14

Типологія та функції односкладних речень у романі «Марія» Уласа Самчука

Стаття присвячена розгляду односкладних речень у романі Уласа Самчука «Марія». У сучасній синтаксичній теорії проблема вивчення односкладних речень тривалий час є актуальною. У статті охарактеризовано односкладні речення з формально-граматичного і семантичного погляду, описано основні типи цих речень. Простежено своєрідність синтаксичної будови та функціонування односкладних речень у прозовій мові Уласа Самчука. У результаті розгляду семантико-синтаксичної організації художньої оповіді Уласа Самчука виявлено, що письменник часто